

Posudek bakalářské práce

Ondřej Štimpl, Proměny konceptualizací bitvy na Bílé hoře v soudobé české historiografii, FHS UK 2019, 57 str.

Bakalářská práce O. Štimpla je rozdělena na kratičký Úvod, čtyři kapitoly a Závěr. Úvod informuje o motivech napsání práce a sledování vývoje české historiografie ve vztahu k bitvě na Bílé Hoře. Jako komparativní etalon je tu stanovena kniha Oliviera Chalina *Bílá hora*, v českém vydání z roku 2013. Prvá kapitola „Chalinova výzva“ (s. 8-18) se zaměřuje na vývoj domácího i zahraničního pojetí dějin války, včetně „kulturních vojenských dějin“. Druhá kapitola „Militární mechanika“ (s. 19-31) sleduje jednotlivé druhy vojsk, poté autor vkládá informaci o Carltonových dějinách britské občanské války a nakonec se podrobněji věnuje konfrontaci Chalinova pojetí militární mechaniky s díly českých historiků. Třetí kapitola (s. 32-45) se zaměřuje na „problematiku podnikatelského vojenského fenoménu“. Kapitola „Náboženský smysl bitvy“ (s. 46-54) se opírá o Chalinovo líčení rozhodující role bosého karmelitána, otce Dominika. Autor připomíná Chalinův koncept „historie zdola viděné“, neříká však, zda je to skutečně realizovatelné pro bělohorské téma. Ve stručném Závěru autor shrnuje své názory, vyzvedává význam Chalinovy knihy a vysvětluje, proč stojí vysoko nad nedokonalými pracemi českých historiků. Soupis použité literatury je pozoruhodný absencí řadicího kritéria (abeceda?).

Pro posuzovatele práce je nesnadné, jak zjistit, o čem (vedle apoteózy čtivé Chalinovy knihy) Štimplova práce vlastně pojednává. Rozhodně ne o „*konceptualizací bitvy na Bílé hoře v soudobé české historiografii*“. To by totiž autor musel charakterizovat české dějepisce, které se věnovalo bitvě a vymezit, na kterou časovou vrstvu historiografie se analyticky zaměří. Soudobé dějiny sice podle klasické Rothfelsovy definice začínají rokem 1917, soustavně kriticky probrat sto let vojenské historiografie je však úkol nad možnosti bakalářské práce. Autor proto bez soustavnějšího obeznámení s českým dějepiscem sledované doby zvolil metodou náhodného výběru z knih, které měly „*Bílou horu*“ v názvu.

Výsledkem je absurdní kolekce titulů, které s jeho tématem namnoze nesouvisejí. Jako první se tu objevuje souborné vydání Pekařových novinových fejetonů, původně otištěných na jaře roku 1918 a nabízejících aktuálně politicky konotovaná zamyšlení nad obecnými kulturně-politickými aspekty dějin 16. a 17. století. Bitva či spíše polední šarvátko z 8. 11. 1620 tu symptomaticky vůbec zkoumána není! Štimpl ovšem objektivně zjistil, že Pekařova brožura **z roku 1921** „se přiblížila k francouzské škole Annales, ve které v této době probíhala revoluce v historiografii. Pekařova metoda tedy vycházela z učení francouzské dějepisné školy Annales, která vznikla **ve 30. letech** dvacátého století.“ (s. 10)

Obdobně problematickou autorovou volbou byl marxleninský spis, který roku 1962 vydal nedávno z Vysoké školy politické na FF UK předseda komunistů František Kavka, později jeden z nejvýznamnějších českých medievistů. (Autor ovšem míní, že „rozhodně však tato publikace není prvoplánová agitka.“ s. 12) Ani v Kavkově knize nejde primárně o bitvu, spíše o exemplifikaci nutnosti propagovat roli vykořisťované třídy.

Z české porevoluční historiografie Štimpl vybral dva autory, kteří na okraj svých jinak orientovaných badatelských zájmů napsali drobné populárně historické knihy o Bílé Hoře: Dušana Uhlíře a Jana P. Kučeru. Jejich práce patří v principu do „literatury faktu“, nikoliv do akademické historiografie. Uhlíř, známý knihou o bitvě u Slavkova, ovšem má pochopení pro technicko-organizační stránku válek. Kučera pak rád a čtivě „vyvrací mýty“. Štimpl k nim v podstatě ještě připojil Jaroslava Čechuru, v jehož biografii Fridricha Falckého je kapitola o této bitvě.

Zmínění pováleční autoři se opírali o líčení dobových kronikářů, o práce 19. století (Gindely, Dvorský) i o zahraniční literaturu. Klíčovou roli však pro ně hrála díla velkého znalce problematiky Třicetileté války, Josefa Polišenského, mj. šéfreditora zásadní edice Documenta bohemica bellum tricennale illustrantia (srovnej jeho úvodní textový svazek z roku 1971). Polišenského monografie k tomuto tématu z let 1960 a zejména 1970 a 1971 jsou zásadní a je naprosto nepochopitelné, že je Štimpl nevzal v potaz. To ovšem platí i o další klasické knize, Petráňově Staroměstské exekuci z roku 1971, resp. po řadě doplňků v definitivním vydání z roku 1995. A když už Štimpl mluví o ekonomickém pojetí války, neměl zapomenout na zásadní monografii Josefa Janáčka o Valdštejnovi z roku 1978, kde je mj. pojednáno o velmi konkrétních – pekuniárních – motivacích císařsko-kurfirštské vojenské elity v listopadu 1620.

Nejvíce pak udiví, že Štimpl, který projevuje vášeň pro „technickou“ a organizační stránku raně novověkého válčení, ani – kritickým – slovem nezmínil komunismem nesporně poznamenané, ale po kritice relativně použitelné vojensko-historické práce: Pro širší kontext dobového válečnictví knihu Pavla Choce, Boje o Prahu za feudalismu, Praha 1957 a především rozsáhlou „oficiální“ vojensko-historickou syntézu Milan Broft – Vojtěch Dangl – Pavel Major – Andrej Romaňák, Vojenské dějiny Československa. Díl 2., Od roku 1526 do roku 1918, Praha 1985. A zcela konkrétně se měl vyrovnat také s prací: Jiří Dvorský, Praha v českém stavovském povstání 1618-1620, Pražský sborník historický 10. 1976, s. 51-120.

Sumujme tedy, že autor důsledně vynechal všechna zásadní česká díla k jeho tématu a místo toho se zcela zbytečně a mimo téma rozepisoval o technikáliích (co má s Bílou horou společného zavádění bajonetů v letech 1680-1720? s. 17. Mělo pro bělohorský výsledek zásadní význam, že pěšáci v boji zakopávali o mrtvolky? s. 27), o válkách v zahraničí, a to včetně I. světové války, opisoval citáty z Chalina a meritum příběhu – bitvu na Bílé hoře – odbyl mylným tvrzením, že její „faktografické okolnosti jsou už desetiletí dobře známé, čili v tomto směru nemohou autoři přijít s ničím radikálně novým“ (s. 55) Kdo z autorů např. vysvětlil, proč stavovské vojsko vsadilo na bitvu za Prahou, místo aby se zavřelo v pražské pevnosti? A proč po bitvě pražská města nezavřela brány, nýbrž vpustila katolické vojsko do levobřežní a poté i pravobřežní Prahy? Těmto otázkám se totiž důsledně vyhýbá i Chalin, který interpretačně vsadil na působení karmelitánských zázraků. Dnes sice už víme, že obraz otce Dominika nebyl mariánský, nýbrž adorace Ježíška, ale proč by to mělo francouzského dějepisce zarážet. Vždyť zázraky si karmelitáni přece dosvědčili navzájem...

Štimplova práce obsahuje celou řadu věcných chyb (Od Uhlíře převzatá – tradiční - informace o pobití Moravanů u obory Hvězdy protiřečí moderní literatuře – s. 30), nepřesností (např. Goll a Rezek nebyli za Pekařových studií rektory UK – srovnej s. 9) a spíše komických než odborných sentencí (exemplárně smrtelný průstřel hýždě, s. 28). Autor se v podstatě pokusil vypracovat stručné dějiny raně novověkého válečnictví, kombinované s apoteózou čtivé, inspirativní, ale odborně problematické Chalinovy knihy. **„Proměny konceptualizací bitvy na Bílé hoře v soudobé české historiografii“ se z jeho práce postupně zcela vytratily. O historiografické komparaci tu nelze ani uvažovat.**

Výsledkem Štimplova úsilí je tak 58 chaoticky, bez jasného konceptu popsaných stran, nikoliv však kvalifikační práce. Téma samo je jistě zajímavé a bylo by produktivní provést pro dejme tomu léta 1970-2020 soustavný průzkum české historiografie „české války“ sub specie dějin vojenství a ve srovnání se zahraniční historiografií třicetileté války. To by ale byla úplně jiná práce. **To, co leží před námi, si nezaslouží označení bakalářská práce a není způsobilé k obhajobě. Nezbyvá mi než navrhnout hodnocení „nedostatečně“.**

